

I. Úvod

Obsahom predkladaného materiálu sú zistenia kompetentných kontrolných orgánov podliehajúcich ústredným orgánom štátnej správy participujúcich v oblasti kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania - Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky, Ministerstva financií Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. Výsledky kontrolnej činnosti v uvedenej oblasti, prezentované v tejto správe, zahŕňajú obdobie II. polroka 2010.

Nelegálna práca a nelegálne zamestnávanie predstavujú závažný celospoločenský problém. Jeho závažnosť spočíva predovšetkým v nepriaznivom vplyve na príjmovú a výdavkovú časť štátneho rozpočtu a iných verejných zdrojov. Nemožno však opomenúť ani skutočnosť, že prispieva ku skresľovaniu údajov o počte nezamestnaných osôb a iných štatistických údajov o národnej ekonomike. Najčastejšími formami nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sú nespĺnenie si oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni na účely sociálneho poistenia a využívanie závislej práce fyzickej osoby bez založenia pracovnoprávneho vzťahu podľa zákona č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce“).

Cieľom previerok zameraných na kontrolu dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania a ustanovení Zákonníka práce bolo aktívne pôsobenie za účelom zlepšenia nepriaznivého stavu v oblasti dodržiavania právnych predpisov, týkajúcich sa nelegálneho zamestnávania a Zákonníka práce u kontrolovaných subjektov. Ďalším dôležitým aspektom, na ktorý kontrolné orgány kladú dôraz, bolo preventívne pôsobenie na zamestnávateľov.

Osobám, ktoré vykonávajú prácu nelegálne, sú zo strany subjektu, ktorý im prácu prideliuje nelegálnym spôsobom, upierané základné pracovnoprávne nároky - nárok na mzdu, dovolenku, stravné, osobné ochranné pracovné prostriedky, nemocenské dávky v čase choroby alebo pracovného úrazu. Vznikajú im však aj problémy v súvislosti s neskorším uplatnením nároku na starobný dôchodok, predčasný starobný dôchodok, ale aj invalidný dôchodok, pretože obdobie výkonu nelegálnej práce môže žiadateľovi o dôchodok chýbať k celkovej dobe poistenia potrebnej na uplatnenie nároku na dôchodok a pod. Nelegálne pracujúca osoba teda nepožíva štandardný stupeň právnej ochrany, ktorý by mala zabezpečený v prípade uzatvoreného pracovného pomeru ako aj v prípade splnenia oznamovacej povinnosti zamestnávateľa voči Sociálnej poisťovni na účely sociálneho poistenia. Zamestnávateľ porušujúci zákaz nelegálneho zamestnávania sa vystavuje možnosti uloženia sankcií zo strany štátnych orgánov. Ďalšie výrazné negatívum tzv. „čiernej práce“ spočíva v nepriaznivom vplyve na národnú ekonomiku, keďže subjekty porušujúce zákaz nelegálneho zamestnávania sa zároveň vyhýbajú daňovým a odvodovým povinnostiam. Zároveň možno skonštatovať, že konanie zamestnávateľa, ktoré smeruje k porušovaniu resp. obchádzaniu zákazu nelegálneho zamestnávania spôsobuje priame znižovanie úrovne pracovnoprávnych vzťahov na pracovnom trhu.

K hlavným nástrojom boja proti nelegálnemu zamestnávaniu a nelegálnej práci patrí poskytovanie poradenstva o tom, ako čo najúčinnejšie dodržiavať právne predpisy, ktoré upravujú zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Jeho rozsah ustanovuje zákon č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 125/2006 Z. z.“), podľa ktorého inšpektoráty práce poskytujú poradenstvo zamestnávateľom a zamestnancom. Cieľom poskytovania poradenstva fyzickým osobám je zvyšovanie ich právneho vedomia v tejto oblasti. Ich lepšia informovanosť o právnych predpisoch im umožňuje efektívnejšie pôsobiť na

zamestnávateľov. Poradenská činnosť vo vzťahu k zamestnávateľským subjektom má vplyv na znižovanie výskytu nelegálneho zamestnávania v dôsledku neznalosti príslušných právnych predpisov a týmto pomáha pri znižovaní počtu takýchto prípadov.

Efektívnym nástrojom potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania naďalej ostáva vydávanie potvrdení o tom, že zamestnávateľ neporušil zákaz nelegálneho zamestnávania, ktoré sú nevyhnutnou podmienkou žiadosti o štátnu pomoc a žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku zo štrukturálnych fondov EÚ, v zmysle Systému riadenia štrukturálnych fondov a kohézneho fondu na programové obdobie 2007-2013, verzia 4.4.

S cieľom zefektívnenia výkonov jednotlivých zložiek štátnej správy podieľajúcich sa na potlačaní výskytu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania, t.j. inšpektorátov práce, úradov práce sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „úrad práce“), úradu hraničnej a cudzineckej polície, úradu justičnej a kriminálnej polície a daňových úradov sa aj v II. polroku 2010 uskutočnili kontrolné výkony týchto inštitúcií vo vzájomnej súčinnosti. Tejto spolupráce sa zúčastnila aj Sociálna poisťovňa zabezpečením prístupu do registra poistencov a registra zamestnávateľov.

Faktorom, ktorý prispel k zintenzívneniu boja proti nelegálnemu zamestnávaniu a nelegálnej práci a ktorý má výrazne odstrašujúci charakter, je vymedzenie dolnej a hornej hranice výšky pokuty za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania a zavedenie povinnosti inšpektorátu práce uložiť pokutu za takéto porušenie zákona v rámci uvedeného rozmedzia.

II. Východiská vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania

Zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania zakotvuje zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávani a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 125/2006 Z. z. (ďalej len „zákon č. 82/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov“), ktorý upravuje aj kontrolu dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Kontrola v oblasti nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania vrátane ich vyhľadávania a potierania má právnu oporu aj v zákone č. 125/2006 Z. z. a v zákone č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony (ďalej len „zákon č. 5/2004 Z. z.“).

Právomoci v oblasti kontroly dodržiavania zákazu nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sú rozdelené medzi niekoľko kontrolných orgánov v rozsahu ich pôsobnosti podľa príslušných kompetenčných zákonov. Kontrolnú činnosť v spomínanej oblasti vykonávajú inšpektoráty práce, Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „ústredie práce“) a úrad práce, daňové orgány Ministerstva financií SR – daňové úrady a Prezídium policajného zboru Ministerstva vnútra SR - Úrad hraničnej a cudzineckej polície, Úrad justičnej a kriminálnej polície.

III. Kontrolná činnosť a zistenia orgánov inšpekcie práce

Základnou náplňou výkonu inšpekcie práce v oblasti vyhľadávania a potierania nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bolo zameranie sa na potláčanie využívania resp. zneužívania práce fyzických osôb bez uzatvoreného pracovnoprávneho vzťahu, bez splnenia si oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni, bez povolenia na prechodný pobyt na účely zamestnania a povolenia na zamestnanie, prípadne bez uzatvorenia inej zmluvy podľa Obchodného zákonníka, resp. Občianskeho zákonníka.

Inšpekcia práce zameraná na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bola v II. polroku 2010 vykonávaná v rámci:

- plánovaných celoslovenských úloh na rok 2010,
- plánovaných krajských úloh na rok 2010,
- šetrenia podnetov právnických osôb a fyzických osôb,
- následných previerok zameraných na kontrolu plnenia uložených opatrení,
- dozoru podľa rozhodnutia inšpektorátu práce na základe konkrétnych poznatkov získaných inšpektormi práce pri výkone inšpekcie práce.

Národný inšpektorát práce koordinoval výkon kontrol nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania v rámci sústavy inšpekcie práce. V rámci realizácie výkonov inšpekcie práce inšpektoráty práce spolupracovali najmä s ústredím práce a úradmi práce, Policajným zborom SR a Sociálnou poisťovňou. Spolupráca s Policajným zborom SR bola využívaná najmä v prípadoch, ak bol odôvodnený predpoklad ohrozenia života alebo zdravia inšpektora práce alebo marenie výkonu inšpekcie práce zo strany kontrolovaných subjektov a pri preukazovaní totožnosti fyzických osôb na pracovisku.

Nemožno opomenúť ani aktívnu spoluprácu s policajnými zložkami odboru cudzineckej polície Úradu hraničnej a cudzineckej polície Ministerstva vnútra SR, s policajtními jednotlivých krajských riaditeľstiev PZ, ktoré zahŕňa Úrad justičnej a kriminálnej polície a odboru poriadkovej polície PZ v oblasti kontroly pobytu a výkonu práce cudzincov. Spolupráca so Sociálnou poisťovňou spočívala v overovaní plnenia oznamovacej povinnosti zamestnávateľa prostredníctvom registra poistencov a registra zamestnávateľov, ktoré sú inšpektorom práce pre potreby inšpekčných výkonov sprístupnené.

Daňové orgány spolupracovali s inšpektorátmi práce na báze informovania o skutočnostiach súvisiacich s možným výskytom nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce, nakoľko pri výkone svojej kontroly získavajú údaje, ktoré nasvedčujú tomu, že daňové subjekty, ktoré si nesplnili voči daňovým orgánom registračnú a oznamovaciu povinnosť, porušujú aj zákaz nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania.

Orgány inšpekcie práce spolupracovali so zahraničnými partnermi v rámci Európskej únie pri potieraní nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania na základe článku 4 smernice 96/71/ES o vysielaní pracovníkov v rámci poskytovania služieb a vychádzajúc zo záverov rokovaní zástupcov Európskej komisie so zástupcami členských štátov Európskej únie. Náplňou spolupráce v tejto oblasti je poskytovanie informácií o zamestnávateľských subjektoch so sídlom v Slovenskej republike, ktoré vysielajú svojich zamestnancov na výkon práce do niektorého členského štátu Európskej únie (najmä v poskytovaní údajov o zamestnancoch nahlásených v registri Sociálnej poisťovne), ako aj v poskytovaní informácií o pracovných podmienkach v Slovenskej republike.

Najčastejšie žiadanými boli údaje o počte zamestnancov prihlásených do registra Sociálnej poisťovne a o vystavení potvrdenia o uplatniteľnej legislatíve (formulár E101).

Ďalšie požadované informácie boli zisťované priamo príslušnými inšpektorátmi práce, pričom sa jednalo o tieto údaje:

- legálne prevádzkovanie činnosti zamestnávateľa na území Slovenskej republiky,
- existencia pracovnoprávneho vzťahu medzi zamestnávateľom a zamestnancami uvedenými v žiadosti,
- vykonávanie niektorých dôležitých činností zamestnávateľom na území Slovenskej republiky,
- informácie o vyslaní zamestnancov,
- informácie o pracovných podmienkach dohodnutých v pracovných zmluvách so zamestnancami uvedenými v žiadosti.

Medzi štáty Európskej únie, z ktorých boli doručené požiadavky na poskytnutie vyššie uvedených informácií, patrili v II. polroku 2010 predovšetkým Belgicko a Francúzsko.

III. 1 Výsledky kontroly

V II. polroku 2010 bolo orgánmi inšpekcie práce uskutočnených celkom 14 060 inšpekčných výkonov, čo predstavuje 132 171 hodín inšpekčnej činnosti. Z celkového počtu týchto výkonov bolo 4 017 výkonov venovaných kontrole dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania, čo predstavuje podiel 28,57 % na počte všetkých výkonov.

V porovnaní s II. polrokom 2009 bolo zaznamenané mierne zníženie celkového počtu kontrol nelegálneho zamestnávania súbežne so znížením počtu hodín venovaných inšpekčnej činnosti zameranej na oblasť kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania. Zároveň možno konštatovať mierny pokles v počte skontrolovaných osôb. Počet zistených nelegálne zamestnaných osôb takisto zaznamenal pokles. Pri porovnávaní situácie v oblasti kontroly dodržiavania zákazu nelegálneho zamestnávania so situáciou v rovnakom období predošlého kalendárneho roka sústava inšpekcie práce zaznamenala pokles počtu uložených právoplatných pokút o takmer 60 %, pričom ale ich suma je vyššia o 27 %. Množstvo vykonaných kontrol nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce bolo ovplyvnené zvýšeným počtom podnetov v ostatných oblastiach výkonu inšpekcie práce. Zmena zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní platná od 1.4.2010 zaviedla minimálnu sankciu 2 000 € a rozsah pokút za porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania od 2 000 € do 200 000 €. Táto zmena sa prejavila najmä v II. polroku 2010 už spomínaným zvýšením sumy udelených pokút. Bližšie informácie sú uvedené v prílohe (tabuľky č. 1 až 9 prílohy).

V II. polroku 2010 bolo orgánmi inšpekcie práce skontrolovaných 14 104 osôb prítomných na pracoviskách, pričom bolo zistených 342 nelegálne zamestnaných osôb, z toho 125 žien, 5 mladistvých a 3 cudzinci. Tento počet nelegálne zamestnaných osôb bol zistený u 330 subjektov, v prípade ktorých bolo zistené porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania. Prehľad o zistených nelegálne zamestnaných cudzincoch, o ich štátnej príslušnosti a ich výskyte v jednotlivých odvetviach hospodárstva je predmetom tabuľky č. 13a prílohy.

Najviac prípadov nelegálne zamestnaných mladistvých bolo zistených v Trnavskom kraji - 3 prípady, nasledovali Nitriansky, Žilinský a Banskobystrický kraj - po 2 prípady. V porovnaní s II. polrokom 2009, kedy boli zistených 30 prípadov, došlo v II. polroku 2010 k poklesu počtu zisteného nelegálneho zamestnávania mladistvých na 11 prípadov. Čo sa týka právnej formy, najviac mladistvých nelegálne zamestnávali zamestnávateľia - fyzické osoby - 7 mladistvých. Najvyšší výskyt porušení bol v týchto odvetviach: stavebníctvo a administratívne a podporné služby. Po nich v počte porušení nasledovali odvetvia: ubytovacie a stravovacie služby. Pri zistení nelegálneho zamestnávania mladistvých sa

postupovalo rovnako ako pri iných prípadoch nelegálneho zamestnávania, t.j. inšpektoráty práce využívali všetky kompetencie vyplývajúce zo zákona č. 125/2006 Z. z.

Vo všeobecnosti najväčší počet porušení zákona č. 82/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov spočíval v tom, že zamestnávateľia si nespĺnili oznamovaciu povinnosť voči Sociálnej poisťovni – 225 prípadov (z toho 90 žien, 1 mladistvý a žiaden cudzinec). Zamestnávanie bez uzatvoreného pracovnoprávneho vzťahu bolo zistené v 114 prípadoch (z toho 35 žien, 4 mladiství a žiaden cudzinec). Prehľad jednotlivých druhov porušenia zákazu nelegálneho zamestnávania je uvedený v tabuľke č. 7 prílohy.

Kontrola nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bola v II. polroku 2010 v najväčšej miere vykonávaná v zamestnávateľských subjektoch s počtom zamestnancov 1 až 49. V uvedených subjektoch bolo skontrolovaných 9 545 osôb, z toho 5 667 u spoločností s ručením obmedzeným a 2 746 u zamestnávateľov - fyzických osôb (bližšie údaje v tabuľke č. 3 prílohy).

Najvyšší počet skontrolovaných osôb v segmente zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 1 až 49 podľa štatistickej klasifikácie ekonomických činností (ŠKEČ) bol v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (2 450 osôb), priemyselnej výroby (1 875 osôb) a stavebníctva (1 624 osôb) – tabuľka č. 4 prílohy.

V predmetnej skupine zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 1 až 49 bolo 113 osôb nelegálne zamestnaných v spoločnostiach s ručením obmedzeným a 87 u zamestnávateľov - fyzických osôb, pričom najviac nelegálne zamestnaných osôb bolo zistených v odvetví ubytovacích a stravovacích služieb (67 osôb) v odvetví stavebníctva (57 osôb) a v odvetví veľkoobchodu a maloobchodu (24 osôb) - tabuľka č. 5 prílohy.

Inšpektoráty práce zistili pri výkone inšpekčnej činnosti porušovanie zákazu nelegálneho zamestnávania u 330 zamestnávateľských subjektov.

Najviac zamestnávateľských subjektov, v ktorých bolo zistené porušenie zákazu nelegálneho zamestnávania spadá do kategórie zamestnávateľských subjektov s počtom zamestnancov 1 až 9 (68 subjektov). Pri členení subjektov, u ktorých boli zistené porušenia zákona č. 82/2005 Z. z. z hľadiska právnej formy možno uviesť, že najvyšší počet je ich u zamestnávateľov – fyzických osôb (52) a spoločností s ručením obmedzením (44). Najviac zamestnávateľov porušujúcich zákaz nelegálneho zamestnávania bolo zaznamenaných v odvetviach činností ubytovacích a stravovacích služieb (27), stavebníctva (25), veľkoobchodu (12) a priemyselnej výroby (12).

Za nedostatky zistené pri kontrole nelegálneho zamestnávania bolo právoplatne uložených 82 sankcií v celkovej sume 172 770,- €. Najviac pokút (55) bolo právoplatne uložených zamestnávateľským subjektom s počtom zamestnancov 1 až 9. V rámci tejto kategórie zamestnávateľských subjektov bola v 29 prípadoch právoplatne uložená pokuta zamestnávateľom – fyzickým osobám v celkovej sume 57 830,- € a v 24 prípadoch spoločnostiam s ručením obmedzeným v celkovej sume 45 510,- € (bližšie údaje v tabuľke č. 8 prílohy).

Pri analýze právoplatne uložených postihov uvedenému segmentu zamestnávateľských subjektov z hľadiska odvetví hospodárstva bolo najviac postihov uložených v odvetviach ubytovacích a stravovacích služieb - 18 postihov v celkovej sume 32 710,- €, veľkoobchodu a maloobchodu - 14 postihov v celkovej sume 25 530,- €, nasleduje odvetvie stavebníctva – 8 postihov v celkovej sume 16 800,- €, štvrtý najvyšší počet pokút bol zaznamenaný v odvetví dopravy a skladovania, kde bolo právoplatne uložených celkovo 5 postihov, pričom ich celková suma je 12 300,- € (bližšie údaje v tabuľke č. 9 prílohy).

IV. Kontrolná činnosť a zistenia Ústredia práce a úradov práce

Kontrolná činnosť ústredia práce a úradov práce zameraná na vyhľadávanie a potieranie nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania bola od 01.07.2010 do 31.12.2010 vykonávaná v rámci:

- zamerania kontrolnej činnosti na II. polrok 2010
- vybavovania písomných podnetov fyzických a právnických osôb
- rozhodnutia generálneho riaditeľa ústredia práce, resp. riaditeľov úradov práce

V II. polroku 2010 bolo zamestnancami oddelení kontroly úradov práce vykonaných celkom 2 074 kontrol, zameraných na dodržiavanie ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z., pričom bolo skontrolovaných celkom 5 286 osôb. Bolo zistených 88 zamestnávateľských subjektov, ktoré zamestnávali nelegálne 211 osôb. V II. polroku 2010 neprebehla žiadna mimoriadna kontrolná akcia.

V II. polroku 2009 bolo vykonaných celkom 2 668 kontrolných akcií, skontrolovaných celkom 7 226 osôb, pričom bolo zistených 214 zamestnávateľských subjektov, ktorí nelegálne zamestnávali 456 osôb.

Na základe uvedeného prehľadu je možné konštatovať, že v porovnávaných II. polrokoch rokov 2009 a 2010 sa v roku 2010 znížili všetky sledované ukazovatele s výnimkou výšky uložených pokút. Z tabuľky č. 10 je zrejmé, že napriek tomu, že bolo uložených o vyše 50 % menej pokút, celková výška pokút sa strojnásobila. Je možné konštatovať, že túto skutočnosť spôsobilo stanovenie dolnej hranice pokuty 2 000,- € od 1.3.2010.

Z celkového počtu 2 074 skontrolovaných zamestnávateľských subjektov v období od júla do decembra 2010 bolo zistených 88 zamestnávateľov, ktorí zamestnávali nelegálne, čo predstavuje 4,2%. Z tohto počtu bola zistená 1 agentúra sprostredkovania zamestnania za úhradu, ktorá nesprostredkovala zamestnanie v súlade so zákonom č. 5/2004 Z. z. (§ 2 ods. 5 zákona č. 82/2005 Z. z.).

Z celkového počtu 5 286 skontrolovaných osôb bolo nelegálne zamestnávaných 211 osôb, čo predstavuje 4 %.

Prehľad úradov práce, ktoré zistili najvyšší počet zamestnávateľov, ktorí zamestnávali nelegálne:

Úrad	počet zistených zamestnávateľov
Poprad	9
Kežmarok	7
Malacky	6
Piešťany	5
Trnava	4
Nitra	4
Nové Zámky	4
Topoľčany	4
Košice	4
Rožňava	4

Prehľad úradov práce, ktoré zistili najvyšší počet nelegálne zamestnávaných osôb celkom:

Úrad	počet nelegálne zamestnávaných osôb
Topoľčany	31
Poprad	22
Kežmarok	21
Lučenec	14
Malacky	11
Trnava	11
Veľký Krtíš	11

Prehľad o počte zistených zamestnávateľov, ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania a o počte nelegálne zamestnaných osôb v členení podľa regiónov sa nachádza v tabuľke č. 11 a 12. Prehľad o štruktúre odhalených nelegálne zamestnávaných osôb s porovnaním II. polroka 2009 a II. polroka 2010 sa nachádza v tabuľke č. 10 prílohy.

Kontrolóri úradov práce v II. polroku 2010 vykonali celkom 78 kontrol u zamestnávateľov, ktorí zamestnávali aj cudzích štátnych príslušníkov, z toho bolo zistených 13 zamestnávateľov, ktorí nelegálne zamestnávali 22 cudzincov.

Kontrolóri úradov práce v tomto období skontrolovali 435 cudzích štátnych príslušníkov, z toho bolo najviac občanov Poľska (182), Vietnamu (68), Číny (66), Mongolska (44), Kórei (31) a Albánska (10). Z celkového počtu zistených nelegálne zamestnávaných osôb bolo zistené nelegálne zamestnávanie 22 cudzích štátnych príslušníkov. Z tohto počtu bolo 9 osôb z Číny, 5 z Vietnamu, 4 z Kórei, 3 z Poľska a jeden z Malajzie.

Prehľad o zistených cudzincoch, ich štátnej príslušnosti a výskyte ich nelegálneho zamestnávania v jednotlivých odvetviach hospodárstva je uvedený v tabuľke č. 13a prílohy.

Z celkového počtu zistených nelegálne zamestnávaných osôb bolo nelegálne zamestnávaných 49 uchádzačov o zamestnanie, z toho poberajúcich sociálne dávky 26 uchádzačov o zamestnanie. Na základe uvedených zistení bolo podaných 21 návrhov na vyradenie z evidencie uchádzačov o zamestnanie vzhľadom na znenie ust. § 6 ods. 2 písm. d) zákona č. 5/2004 Z. z., podľa ktorého uchádzačom o zamestnanie je aj občan, ktorý vykonáva zárobkovú činnosť za ktorú mzda alebo odmena nepresahuje 65 % zo sumy životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu. Zistení poberatelia sociálnych dávok boli oznámení odborom sociálnych vecí príslušného úradu práce za účelom preverenia trvania nároku na sociálnu dávku.

Vykonané kontroly smerovali do nasledovných odvetví:

	počet
1. stavebníctvo:	201
2. poľnohospodárstvo:	27
3. drevospracujúci priemysel (lesné hospodárstvo):	36
4. priemyselná výroba	64
5. reštauračné a pohostinské služby:	372
6. trhoviská a maloobchod:	994
7. ostatné služby:	327
8. iné:	53
Celkom	2 074

Z celkového počtu zisteného nelegálneho zamestnávania uviedli jednotlivé úrady práce najčastejší výskyt v nasledovných odvetviach:

➤ Stavebníctvo	31 %
➤ Reštauračné a pohostinské služby	21 %
➤ Trhoviská a maloobchod	21 %
➤ Drevospracujúci priemysel	7 %
➤ Iné	7 %
➤ Ostatné služby	3%

Úrady práce na základe kontrolných zistení vydali v zmysle ustanovenia § 68a zákona č. 5/2004 Z. z. a v zmysle ustanovenia § 7 zákona č. 82/2005 Z. z. za obdobie II. polroka 2010 celkom 86 rozhodnutí o uložení pokuty v celkovej výške 184 613,- € z toho za cudzincov 14 rozhodnutí, kde suma pokút dosahovala 19 433,- €.

Poriadková pokuta v sledovanom období uložená nebola.

Pokuty uložené v zmysle ustanovenia § 68a zákona č. 5/2004 Z. z. (správne delikty)

- Najvyššiu pokutu vo výške 20 000,- € uložil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Veľkom Krtíši za nelegálne zamestnávanie 11 osôb - za oneskorené splnenie oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni. Subjekt sa voči rozhodnutiu odvolal.
- Druhú najvyššiu pokutu vo výške 8 000,- € uložil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Košiciach za nelegálne sprostredkovanie zamestnania za úhradu (porušenie § 2 ods. 5 zákona 82/2005 Z. z.. Kontrola bola vykonaná v I. polroku 2010 a pokuta uložená v II. polroku 2010. Rozhodnutie je právoplatné a odstúpené na exekúciu.
- Tretiu najvyššiu pokutu vo výške 4 000,- € uložil Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny v Prievidzi za nelegálne zamestnávanie 3 osôb - za oneskorené splnenie oznamovacej povinnosti voči Sociálnej poisťovni. Rozhodnutie je právoplatné, subjekt spláca splátkový kalendár.

Väčšina pokút bola uložená na spodnej hranici - vo výške 2 000,- €.

Pokuty uložené v zmysle ust. § 7 zákona č. 82/2005 Z. z. (priestupok):

- Najnižšia pokuta uložená pre zamestnanca bola vo výške 20,- €.
- Najvyššia pokuta uložená pre zamestnanca bola vo výške 331,- €.

Úrady práce v II. polroku 2010 vykonali nižší počet kontrolných akcií ako za rovnaké obdobie roka 2009. II. polrok 2009 bol však ovplyvnený mimoriadnou kontrolnou akciou.

Z celkového počtu 46 úradov práce 17 úradov práce nezistilo v priebehu II. polroka 2010 nelegálnu prácu ani nelegálne zamestnávanie. Dolná hranica pokuty pre zamestnávateľa za nelegálne zamestnávanie v sume 2 000,- € sa pre mnohých drobných podnikateľov stala likvidačnou. Pred účinnosťou novely zákona kontrolóri ukladali v mnohých prípadoch nižšie pokuty ako 2 000,- € a mali možnosť prihliadať na závažnosť zistených nedostatkov a na závažnosť ich následkov. Po tomto dátume sú povinní pri akomkoľvek porušení zákona uložiť dolnú hranicu pokuty. Na základe týchto skutočností, je od 1.3.2010 obávaným postihom nielen zistenie podnikateľských subjektov, že ich Národný inšpektorát práce eviduje ako tých,

ktorí porušili zákaz nelegálneho zamestnávania a preto sa nemôžu uchádzať o štátnu pomoc a podanie žiadosti o poskytnutie nenávratného finančného príspevku zo štrukturálnych fondov EÚ, ale aj samotná pokuta za nelegálne zamestnávanie.

Kontrolóri pri výkone kontrolných akcií kladne hodnotia spoluprácu s Policajným zborom SR a s cudzineckou políciou.

Kontrolná činnosť a výsledky kontroly iných orgánov

V. Ministerstvo financií SR - Daňové riaditeľstvo SR

Daňové orgány nie sú v zmysle zákona č. 82/2005 Z. z. oprávnené vykonávať kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania. Daňové orgány priebežne v rámci výkonu správy daní v zmysle zákona Slovenskej národnej rady č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o správe daní“) vykonávajú činnosti, pri ktorých získavajú rôzne informácie dôležité pre správne vyrubenie dane. Na účely správneho vyrubovania dane z príjmov zo závislej činnosti, resp. na účely vyhľadávania daňových subjektov, ktoré si nespĺnili voči daňovým orgánom registračnú a oznamovaciu povinnosť, daňové orgány pri svojej činnosti prihliadajú aj na skutočnosti súvisiace s možným výskytom nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. V prípade, že zistia skutočnosti, ktoré poukazujú na porušovanie právnych predpisov v oblasti pracovného a sociálneho práva, informujú, s prihliadnutím na ustanovenie § 23 – Daňové tajomstvo zákona o správe daní, príslušné orgány o zistených skutočnostiach.

V priebehu II. polroka 2010 bolo vykonaných celkom 701 zisťovaní, pri ktorých sa daňové orgány zamerali aj na odhaľovanie nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce. Tieto zisťovania boli vykonané najčastejšie formou miestnych zisťovaní v zmysle § 14 zákona o správe daní v miestach predaja tovaru, poskytovania služieb, vykonávania prác a podobne, ale tiež v rámci vykonávaných daňových kontrol v zmysle § 15 zákona o správe daní alebo v rámci vyhľadávacej činnosti v zmysle § 34 zákona o správe daní. Zisťovania boli vykonané daňovými orgánmi v prevažnej miere samostatne. V rámci spoločných kontrolných akcií s inými orgánmi štátnej správy daňové orgány spolupracovali so zástupcami inšpektorátov práce, odboru živnostenského podnikania a príslušníkmi Policajného zboru.

Výkon 701 zisťovaní nevedol ani v jednom prípade k odhaleniu skutočností, ktoré by poukazovali na porušenie platných právnych predpisov v oblasti pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia.

VI. Ministerstvo vnútra SR - Prezídium policajného zboru

Rezort Ministerstva vnútra SR – Prezídium policajného zboru skontrolovalo v priebehu II. polroka 2010 celkovo 5 054 subjektov, v ktorých bolo zistených 86 nelegálne pracujúcich osôb v 20 subjektoch, ktoré porušili zákaz nelegálneho zamestnávania. Za zistené nedostatky bolo uložených 251 postihov v sume 29 325,- €. Prehľad kontrol a ich výsledky sú uvedené v prílohe (tabuľka č. 15).

VII. Závery

Na základe porovnania obdobia II. polroka 2009 s II. polrokom 2010 v oblasti kontroly nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania orgánmi inšpekcie práce možno vo všeobecnej rovine skonštatovať, že došlo k miernemu zníženiu aktivít v tejto oblasti, čo možno zdôvodniť tým, že v II. polroku 2010 nebola uskutočnená spoločná kontrola štátnych kontrolných orgánov v takom veľkom rozsahu, ako v II. polroku 2009.

V II. polroku 2010 bol realizovaný mierne nižší počet kontrol, v rámci ktorých bolo skontrolovaných menej osôb, pričom bolo odhalených menej prípadov nelegálne zamestnávanych osôb. V porovnaní s II. polrokom 2009 došlo na jednej strane k poklesu právoplatne uložených pokút, no na strane druhej došlo k nárastu sumy právoplatne uložených pokút o 27%. Spomínaný nárast celkového úhrnu postihov pripisujeme legislatívnej zmene, ktorá zaviedla zákonné rozmedzie súm pokút, ktoré sú inšpektoráty práce povinné uložiť za porušenie ustanovení zákona č. 82/2005 Z. z.

Kontrola v oblasti nelegálnej práce a nelegálneho zamestnávania sa zjednodušila zmenou prístupu k informačnému systému Sociálnej poisťovne. Pre získanie relevantných informácií už nie je v takej miere potrebné vyžiadanie informácií z registra Sociálnej poisťovne, aby tieto podklady mohli byť predložené v rámci správneho konania. Nakoľko je prístup k uvedeným údajom pružnejší, je spôsob výkonu inšpekcie práce efektívnejší.

Aj z týchto dôvodov sa v súčasnosti nachádza v legislatívnom procese návrh zákona, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony s navrhovanou účinnosťou od 20. júla 2011, pričom navrhovanými zmenami sa, okrem iného, presúva kompetencia výkonu kontroly nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce len na inšpektoráty práce

Na základe tejto úpravy, ktorá sa premietne do výsledkov a záverov za II. polrok 2011, plánuje sústava inšpekcie práce vykonávať koordinované celoslovenské akcie kontrol nelegálneho zamestnávania v súčinnosti s Policajným zborom Slovenskej republiky, ktorých sa zúčastnia všetci inšpektori práce. Taktiež sa budú vykonávať akcie zamerané na kontrolu nelegálneho zamestnávania a nelegálnej práce v režime doterajších kontrol u vytipovaných zamestnávateľov ako aj sektoroch hospodárstva, v ktorých sa dlhodobo tento problém vyskytuje.

Tieto a ďalšie opatrenia, ako je zvýšenie pokút a povinnosť uloženia pokuty za nelegálne zamestnávanie a nelegálnu prácu, zabezpečia nielen represívne, ale aj preventívne pôsobenie a budú viesť k vyššej efektívnosti využívania štátnych prostriedkov. Zamedzenie duplicity kontrol zníži výdavky zo štátneho rozpočtu a podnikateľským subjektom takto zjednoduší situáciu vo vzťahu k orgánom štátnej správy.